

Franse troepen (die hij onder Giraud plaatste) het vuren te staken. Het was een transactie, niet onbegrijpelijk uit militair oogpunt (Stalin achtte haar 'perfectly correct'¹), maar die in de politieke sfeer verontwaardiging wekte bij de Gaulle, bij diens grote beschermer in het Britse *War Cabinet*, de minister van buitenlandse zaken Anthony Eden, bij een groot deel van de Britse publieke opinie en, sterker nog, bij de verzetsgroepen in Europa die zich onder 'bevrijding' heel iets anders voorgesteld hadden dan de erkenning van het oppergezag van een Darlan die, hij mocht dan minder pro-Duits zijn dan zijn opvolger Pierre Laval, tot ruim een half jaar tevoren de leiding had gehad van een autoritaire, met Duitsland samenwerkende regering.

*

Voordat zich die politieke problematiek had geopenbaard, had het bericht dat de Geallieerden in Marokko en Algerië geland waren, in bezet Nederland een storm van enthousiasme ontketend. Montgomery's overwinning bij El Alamein was al met vreugde begroet, maar wat in Frans Noord-Afrika geschied was, leek van nog veel groter gewicht: de Geallieerden hadden een nieuw oorlogsterrein geopend, ze waren *geland* – en de landingen heetten geslaagd. 'Die freudestrahlenden Gesichter lebhaft debattierender Gruppen auf den Strassen liessen die Genugtuung über die neue Lage deutlich erkennen. Man sah sich', aldus een Duits militair rapport, 'am Wendepunkt des Krieges und hoffte auf baldige Landung der Engländer und Amerikaner im besetzten Gebiet.'² Wie aan het communiqué van 11 juni terugdacht dat meegedeeld had dat Washington, Londen en Moskou het eens waren geweest over 'de dringende taak om in 1942 een Tweede Front in Europa te doen ontstaan', was er nu van overtuigd dat de woorden Tweede Front in Europa' pure misleiding geweest waren – *geslaagde* misleiding! En wat was nog méér op handen? Slag op slag zou Duitsland treffen! Nu kon toch eenieder zien dat het met Hitlers macht gedaan was! 'De eindstrijd is in het zicht', juichte *Het Parool*.³ Aan van Randwijk, hoofdredacteur van *Vrij Nederland*, werd, zo schreef hij een maand later, 'op die onvergetelijke zondag van Algiers en Oran' de vraag gesteld 'of het geen tijd werd, het werk van *Vrij Nederland* te staken, nu de bevrijders reeds op de deuren van Europa bonzen.'⁴ Johan H. Doorn waar-

¹ Aldus Roosevelt in een telegram aan Churchill op 17 november 1942 (*United Kingdom, Cabinet Office*) *History of the Second World War, Military Series*. Michael Howard: *Grand Strategy*, dl. IV (1972), p. 175) ² LXXXVIII *Armee-Korps, I c: 'Tätigkeitsbericht für . . . November 1942'*, p. 1 (CDI, 11.0062). ³ *Het Parool*, 45 (13 nov. 1942), p. 3. ⁴ *Vrij Nederland*, III, 5 (11 dec. 1942), p. 3.